

részéről 5 küldött be dolgozatot, három pedig meghosszabbítást kért, mivel a közbeeső érettségiék miatt, az ifjuságnak nem volt hozzá való ideje.

Az egyes középtanodák által küldött dolgozatok az érkezett idő szerint közöltetnek:

A **IV. ker. községi főreáltanoda** részéről pályanyertes művek:

1. A Sándor bácsi és kutyája, írta Hubenay József, VIII. o. t. és

2. Egy kidölt számár felett. Költemény, Ormós Gyula, VIII. o. tanulótól. E költemény az állatvédelmi 94-diki nap-tárban jelenik meg.

Dicséretet nyert munkálatok:

1. Az öreg bíró, Kliczpera Jánostól.

2. A vén huszár kalandja. Elbeszélés a Rákóczy-korból, írta Spitzer Emil, VI. o. t.

A budapesti **református főgymnasium** részéről pályanyertes: Gyermekjáték, költemény, Goldner Lajos VIII. oszt. tanulótól.

A **II. ker. állami főreáltanoda** részéről pályanyertes:

Egy ház története. Elbeszélés, Krausz Noé VIII. oszt. tanulótól.

A **IV. ker. kegyesrendi főgymnasium** részéről pályanyertes: Útközben. Novella, Szinnyei Ferencz VII. o. tanulótól.

A **II. ker. kir. kath. egyetemi főgymnasium** részéről pályanyertes:

A Csillag. Író Károly, VIII. oszt. tanulótól.

A belvárosi **községi főreáltanoda** részéről beküldettek:

A Sándor bácsi és kutyája.

Írta: *Hubenay József* VIII. o. t.

Jelige: »Teremtényeiben dicsérjük az Urat.«

Kis gyermekkoromban már előre örvendtem a napnak, a melyen atyám átvitt Budára egy kedves rokonunkhoz, Sándor bácsihoz. Jól emlékszem jószágos alakjára.

Szegény bácsi mindkét szemére vak volt.

Valahányszor hozzája mentünk, mindannyiszor ölébe vett s szeretetteljesen eljátszott velem.

En valódi ragaszkodással csüngöttem alakján, szegényt úgy sajnáltam, hogy nem láthatja a nap aranyos sugarait, hogy nem szemlélheti a szabad természet szép zöld színét, hogy nem láthatja az illatos virágok szinpompáját. Sajnálkozásomat még növelte, midőn hallottam azokat a fájdalmas sóhajokat, a melyek néha-néha kebléből előtörtek.

Ugy szerettem volna őt megvigasztalni!

Olyan fájdalmasan hatott rám, midőn láttam, hogy a jó öreg csak jobbra-balra tapogatva bir egyik szobából a másikba haladni, ilyenkor mindig oda siettem s egyenesen oda vezettem, a hová akarta.

Ilyenkor mindig megezírógatott.

Én csakhamar egész otthoniasan éreztem magam nála, ismertem lakásának minden zugát, ismertem életmódját. Lakásában különösen egy nagy, bozontos kutyának kitömött alakja ragadta meg figyelmemet, többször oda mentem s nagy kedvvel játszadoztam a kitömött állattal.

Korommal kíváncsiságom is nőtt, meg akartam tudni, hogy kerülhetett ez az állat a bácsihoz?

Egyszer csak bátorság szállotta meg keblemet s megkérdeztem őt, hogy miért áll ott az a kutya?

Ő egyet sóhajtott s fájdalmasan felelte:

— Hagyjad fiacskám, egy már behegedt sebet tépsz fel szivemen e kérdéssel!

E felelet igazán meglepett s nagyon természetes, hogy még kíváncsibb lettem. Nem nyugodtam, mig meg nem tudtam a dolog történetét.

És e történet, a melyet alább elmondok, oly benyomást tett rám, hogy bármily hosszú életű lennék is, nem tudnám azt elfelejteni s innen magyarázható meg azon harag s epe, a mely elfut engem, midőn látom, hogy szívtelen emberek a kutyákkal oly kegyetlenül bánnak.

* * *

Sándor bácsi gazdag családból származott; szülei nagy gondnal nevelték. A pesti egyetemet hallgatta s az akkori jurátus élet egyik számottevő alakja volt. Semmi nélkül sem szükölködött, sőt családi vagyona megengedte, hogy úri lábon éljen.

Egyszer csak veszélyesen megbetegedett, de nem törődött bajával semmit, mire aztán veszélyesen meghült s a baj szemére vette magát.

Szemeinek világa mindinkább gyengülni kezdett.

Egyszer reggel megkérdezi inasát:

— János, mikor világosodik már?

— Hisz már világos nappal van nagyságos ifiúr! — felel a kérdezett.

— Oh én szerencsétlen, megvakultam! — kiált Sándor bácsi egy fájdalmas hörgéssel, kezeivel szeméhez kapva, a melylyel csak a kétségbeesés könyeit törölhette le. S csakugyan szegény Sándor bácsi szemére a sötétség örök éje borult. Nem használt már annak az orvosi tudomány; szülei sok ezret költve vitték őt Európa egyik szaktudósától a másikhoz. Minden orvos lakásának küszöbét reménységgel lépték át, de kétségbeeséssel hagyták el. Mind hiába! Szegény Sándor bácsit

csak az bántotta legjobban, hogy a reménység utolsó szikráját sem élesztgetheti szívében.

Hosszu utazásukból hazatértek s íme a viruló, ifjúságának hajnalát élő, délezeget, szép fiatal ember kénytelen volt a sötétség örök éjében tapogatózni!

Nem csodálom, hogy ily szerencsétlenség mellett elment életkedve, kerülte az embereket, visszavonult életet élt lakásában, fájdalmasan elmélkedett megsemmisült reményeir. Vigasztalását csak kutyájában lelhetette fel, a melyet ő már régóta szeretett s a mely most nagyobb ragaszkodással viseltetett gyámoltalan urához, mint annak előtte.

A hű állat éber szemmel leste ura minden mozdulatát, vagy oda feküdt lábaihoz s neki oly jól esett a hűség ilyen nyilvánulása, hogy szinte megenyhült bánata.

Azt mondják, az idő jótékony orvos!

De ha az idő nem adhatta vissza szemének világát, de behegeszté kétségbeesésének sebeit. Lassanként beleélté magát abba a borus világba; a természet pótolta egyik kezével azt, a mit a másikkal elvett; igen kifejlődött tapintó érzéke, azt mondják, hogy még azt is megérezte, ha a butoron csak némi por volt. Ezzel tehát képet alkothatott magának arról, a mit szemével nem tudhatott felérni. Így tehát tudomást szerezhetett a külvilágról s lassan-lassan megnyugodott a megváltozhatatlan sorsban.

Visszatért életkedve.

Ugy a hogy lehetett, élvezte az élet örömeit, sőt mi több, megházasodott! Én midőn ezt meghallottam, részben sajnáltam, részben magasztalással csodáltam a nőt, a ki ifjúságát egy világtalan ember életéhez köti. Ugy tűnt fel nekem, mint egy jóságos angyal, a ki egész életén át egy szerencsétlen ember gyámola akar lenni. Ez volt az első benyomásom, de mennyire megváltozott ez azóta, midőn megtudtam a házasság okát és körülményeit!

Először is a leány soha sem szerette Sándor bácsit, megtagadva önmagát csak önérdékből ment hozzá feleségül. A lány tudniillik szegény, igen szegény volt, Sándor bácsi pedig előkelő családból származva nagy vagyonnal bírt, azonkívül, noha ez időben már kissé idősebb volt, de azért szép arca még nem veszté el üdeségét. Mindezek s nagy műveltsége oly tulajdonságok voltak, melyek, ha nem lett volna világtalan, a legelőkelőbb családok leányainak kezét biztosították volna számára. A lány azonban, ki egy közönséges varrólány volt, csak az utálatos önérdék s alattomos számítás szavát követve lett feleségévé, biztosan remélvén, hogy nem sokáig huzza ki férje s aztán övé lesz minden vagyoni!

Tehát felesége lett, anélkül, hogy szerette volna, pedig férje igaz szerelemmel csüngött rajta!

Az asszony csakhamar megmutatta, hogy mit rejteget

bokra mögött, férjével közönyösen sőt szívtelenül bánt, tekintetbe sem vette férje óhajtásait, mindent a saját akarata s kénye-kedve szerint intézett. Az természetesen nem következett be, a mit számított, férje még messze volt a sírtól s a kegyetlen asszony idővel gyűlöléssel viseltetett férje iránt.

Az asszony lekötött életéért pedig úgy kárpótolta magát, a hogy neki éppen tetszett, nagy házat vitt, pompát és fényt fejtett ki, a mellett erkölesi életéről sem mondott jót a fáma. Az asszonynak kisebb gondja is nagyobb volt annál, mintsem férjét ápolja s gondozza, s ez által szerencsétlenségében megvigasztalja; férjével a legdurvábban s legkegyetlenebbül bánt. Szegény Sándor bácsinak sokszor nyílt alkalma összehasonlítani feleségét kutyájával, míg az előbbi őt gyűlöli, kerüli, utálja, addig ez utóbbi ott heverész lábainál s szeretettel nyalogatja kezeit!

De ez mind semmi ahhoz képest, a mit az asszony utóbb elkövetett!

Látván, hogy nem közeleg férje halála, siettetni akarta a perczet, melyben férjétől megszabadulhat.

Midőn először hallottam e dolgot, egyszerűen képtelenségnek tartottam, egész valóm felháborodott az emberi gonoszság ilyenén nyilvánulásán!

Az asszony, hogy megszabaduljon férjétől, elhatározta, hogy ha másként nem lehet, erőszakosan teszi el láb alól s e végből azt a gázságot eszelte ki, hogy férjét egy este sétálni hívta, ki, kapva a rendkívüli alkalmon, sietve tett eleget felesége kérésének. Az asszony férjét a Duna partjához vezette. Azon időben, melyben ez az esemény történt, a budai rakodó part teljesen elhanyagolt állapotban volt, a szabályozásnak még legkisebb nyoma sem volt. Ez a gonosz asszony egy elhagyatott helyen férjét a Dunába lökte!

Megmenekülése körülményeiről biztosat nem hallottam, némelyek azt mondják, hogy hű kutyája mentette ki, mások ismét azt állítják, hogy az asszonyban feltámadt volna a lelkiismeret s nagy lármát ütött, hogy férje saját vigyázatlansága következtében beesett a Dunába.

Elég az hozzá, hogy a gondviselés megmentette a szegény ember életét.

En magam sokáig nem birtam e dolgot eszemmel felérni s évek mulva egyszer biztosságot merittem s megkértem Sándor bácsit, és kijelentettem, hogy valami fájdalmas dolgot fogok tőle kérdezni, de ő ne feleljen rá többet, csak azt, hogy igaz-e vagy nem? És akkor előadtam azt a dolgot, a mit nejről hallottam, mire ő fájdalomtól reszkető hangon csak ennyit tudott felelni:

— Igaz fiam, igaz! — s rögtön elhallgatott

Egyébiránt, ha tekintetbe vettem volna a társadalmi műveltséget s állást, a melyből a bácsi feleségét magához emelte,

továbbá megfigyeltem volna az asszony szivtelenségét s kegyetlenségét, a melyet férje iránt tanusított, meggyőződhettem volna, hogy e nő oly rosszlelkű teremtes volt, a ki mindenre képes s így nem lett volna okom kételkedni a hallottak igazságában! De hiába, a fiatalság tulajdonsága, hogy hajlandóbb másról a jót elhinni, mint a rosszat.

A dolog részleteit nem kutattam, annyit azonban megtudtam, hogy a bácsi eltaszította magától nejét, bizonyos évi járadékot adván neki, még hallani sem akart róla.

Tehát a bácsi megint egyedül maradt, elzárkózva a külvilágtól, magányban éldegélte napjait, nem volt társa más, mint bánata s hú kutyája, nem látogatta őt meg más, mint a mult események emlékezetének kísérteties árnyéka.

A bácsi ily nagy lelki szerencsétlenség súlya alatt teljesen megtörött, nem bírta ki budai házában, a hol minden a multa emlékeztette s a fájdalom sajgó érzetét kelté fel szívében. Elhatározta, hogy elmegy balatonmelléki birtokára, hol a szőlőben levő nyári lakban ifjukorában oly boldog napokat töltött. Elhatározását tett követte s néhány szolgáját s hűséges kutyáját magával vevé, leutazott birtokára, hogy a szabad természetben nyerjen enyhületet és vigasztalást. Ottan elvezetette magát a magyar tenger partjához s oly mohón hallgatta a habok loesogását, majd meg a fák zúgásában gyönyörködte megsebzett lelkét!

Nyugalma látszólag visszatért, napjai az egyformaság unalmaiban folytak le, élő lényenél csak kutyájával érintkezett, mely őt mindenhová elkísérte s aggodással kísérte minden lépését.

Napjai egymásután pörögtek le, de a földi veszedelem itt sem hagyta érintetlenül őt.

Egy szeptemberi délután az ég hirtelen beborult, sűrű, sötét felhők jelentkeztek a látóhatáron, melyeket a hirtelen keletkezett szél vad száguldozással ide-oda csapdosott. A felhők csakhamar sötét leplet vontak az egész égboltozatra s nem sok idő kellett immár ahhoz, hogy megeredjenek az égnek csatornái. Az eső sűrű cseppekben hullott alá, hogy alig lehetett látni pár lépésre. A vad vihar a Balatont felkorbácsolta s emeletnyi magasságu hullámokat vert fel a viz tükrén. Az egész tó mint a forrásban levő viz sistergett, zúgott, nyögött, dörömbölt.

Oly borzalmas, de oly fenséges látvány!

Sándor bácsi bevonult szobájába s onnan hallgatta a vihar dühöngését. Inasa segítségével csakhamar levetkőzött, a ki sietve tért vissza az épület másik végén levő szobájába. A bácsi szobájában csak kutyája maradt, mely az ágy alatt telepedett meg, Sándor bácsi csakhamar lefeküdt, de a vihar dühöngése szomorú s komor hangulatot keltett keblében. Gondolatban ismét átélte a multat s lelke még sokat töprengött,

míg hosszas hánykolódás után, a vihar lecsillapodása után jótékony álmom szállott szemérem.

Ez alatt a vihar künn megszűnt, az eső csak lassu, de sűrű cseppekben csapdosta a ház tetejét.

Aháiban minden csendes, mindenki a boldogokálmát aluszsza.

Egyszer csak egy gyufa világa csillan meg a bácsi ablaka alatt, majd ismét egy... kettő... három, megvilágítva az ablak minden zugát. Majd halk rázkódást lehet hallani az ablak tábláin, majd egy erősebbet s a gyenge alkotmány enged, az ablak egyik szárnyát kiemelve, a bemenet akadálytalan, egy sötét alak kapaszkodik fel az ablak deszkájára, csendesen a szoba padozatára lép, halk lépésekkel árnyként oson a szobába, csillogó szemeivel mintha valamit keresne...

Sándor bácsi a halk neszre felébred, pillanatig figyel s egyet kiált:

— Ki az!?

E pillanatban egy erős kéz ragadja meg torkát, fojtogatni kezdi. Ő tisztában van azzal, hogy egy gonosztevővel van dolga, kétségbeesésében védekezni kezd, de mind hasztalan, a nagyobb erő tehetetlenné teszi őt, ő érzi végét közeledni s képes lenne minden vagyonát oda adni a megtámadójának, csak... e pillanatban egy ordítás, vad szitkozódás, rémséges káromkodás, a kar szabadon bocsátja torkát s erőtllenül hanyatlik le.

A hú kutya volt!

Midőn ura a legvégső pillanatban volt, egy hirtelen szökéssel a megtámadó vállára ugrik, egyet harap s magával rántja a szitkozódó s meglepett gonosztevőt a padolatra, hol egy végzetes s rettentő küzdelem fejlődik ki köztük, a mely alatt azonban elősietnek a ház szolgálai s ártalmatlanná teszik a gonosztevőt.

Sándor bácsi tehát meg volt mentve!

Mily megható jelenet lehetett, midőn Sándor bácsi reszketve magához ölelte hűséges kutyáját, a mely ekként mentette meg életét, s ez meg örömeiben farkát csóválgatva állt ura előtt s hűségesen kezét nyalogatta!

* * *

Ime e kutya kitömött alakja volt az, melyet én sok évvel később Sándor bácsi lakásában láttam.

Hányszor láttam, mint a végperceihez közelgő öreg lassan felkel karosszékéből, halkan oda csoszog az állathoz, kezeivel végig tapogatja, kebléből halk sohaj tör elé s szemeiből egy-egy köny pereg le.

Ime, felesége meg akarta ölni, kutyája pedig életét menté meg! Kérdem, melyik érdemli meg jobban szeretetünket, az az észszel s lélekkel megáldott ember, vagy ez a kutya?

... Szomorú történet, de való!